

Grażyna Chrostowska

*To tylko zbyt wcześnie
Dotknęło mnie cierpienie,
Że cała się spaliłam
Na martwy, jasny popiół
I pozostało tylko wytrwale milczenie.
Co prawdę odsłania.
Wszak wciąż stoję w ogniu....*

Ptaki

*Ptaki wędrownie, ptaki przelotne
czemu wy tędy latacie
czy wśród niebiosów jasnych
przeźreni innej już drogi nie znacie
czy wam nie ciąży nasze spojrzenia
pełne łez, bólu, tęsknoty
które wieszamy u waszych skrzydeł
goniąc wasze loty...*

*O! Omijajcie z daleka druty
Nie tędy wasza droga
To lager, ziemia przeklęta przez ludzi
i zapomniana przez Boga.*

Obczyzna

*Milczące rzędy szarych, niskich bloków
I niebo równie szare, szarzyzna bez nadziei.
Gromada różnych ludzi, zapodzianych w mroku.
Surowy obraz. Obcy. Za dużo milczenia.
W martwej pustce, po ciszy wlecze się tęsknota,
W nocnych, ślepych zaułkach wałęsa się blada
I wzruszeniem się dławi mocna, głucha rozpacz-
Słuchaj, to poza wszystkim wolne szumią lasy.
Czy jesteśmy, czy trwamy? Wciąż jeszcze ci sami-
Istnienia swego nie czuję, nie widzę, nie śledzę.
Na obcej, twardej ziemi zostawiamy ślady
Płytsze od niepamięci,
byliśmy tu i nic więcej.*

Władce

*Idziesz po lesie. Bosą naga stopą
Po mchach pachnących depczesz, po promieniu słońca.
Las szumi i szumi. Las woła tęsknotą,
Tajemnic pełen. Szmeru. Dziwny bór miłości.
Czujesz jak pachnie owa leśna ziemia
Cała pochowana w szumiącej zieleni,
Rozrasta się w niej życie, przelewa, tężeje,
Mocne od głębokich, żylastych korzeni.
Czy wypatrujesz leśnymi oczyma
Tajemną, cichą głębię mrocznych ustroni?
Ty wiesz-tam słońca nie ma.
gwar inny. Kolor najgłębszy: ciemno-zielony....*

Niepokój

*Dzień ten taki właśnie, jak "Niepokój" Szopena,
Ptaki nisko kołują nad ziemią. Niespokojne,
Spłoszone z gniazd swych. Nad słuchują...
W przyrodzie cisza. Ciepło, jak przed burzą.
Z zachodu płyną niskie, ciemne chmury.
Przyczajony lęk w sercu. Tęsknota, tęsknota...
Chcę chodzić po rozmokłych, po dalekich drogach,
Słuchać szumu wicherów, łowić oddech wiosny,
Czuć najgłębiej, odnaleźć ciszę miłości,
Idę, nie znajduję, wciąż zmieniam i wracam.
Gdzieś daleko zostały chatupy wieśniacze,
Chmury co poszły na wschód,
I na wschodniej stronie,
Stoją drzewa samotne, ciemne, pochylone,
w wicherze stoją i cisy,
Chwiane niepokojem.*

Apel

*Teraz jestem już blisko.
Niebo przetarte skrzydłem ptaka
Wschodzi z rumieńca do jasności.
Księżyc na wprost słońca.
Wszystko w promiennym obłoku,
A noc przechodzi bokiem.*

*Niewiadomo skąd, długim szlakiem
Stamtąd przyleciały ptaki,
Wiatrem gnane po błękicie,
Lecą niskim ukosem nad nami.*

*Stoimy szeregami
W sercu ciszy.
Cisza jest pełna prostoty.*

*I wtedy właśnie szum
Przybliża tętno, stukot kół
I drobne dziecinne dzwonki,
Pociągi idą, pociągi...
Walą kołami o szyny,
Świst długi, tan sam z daleka -
Ja też, ja też, poczekaj!
Ominął wszystko i ginie.
My dalej stoimy
W ciszy milczącej, bez głosu,
Świat zdaje się jasnym
I prostym jak na dłoni -
Obraz - poodczepiane wagony.*

Wracam co dzień

Pod koniec dnia zostaje z nas znużenie,
Gęstniej mrok i mgła-
Zewsząd cienie
Myśli-rozproszone pragnienia.
Powracam do starych ulic,
Błądzą dawnymi drogami.
Po deszczu daleki Lublin
Snuje się mgłą nad łąkami.
Wilgotny, w półcieniach świat nierozbudzony-
I dziwna poezja.
Na rogach ulic drzemiące latarnie,
A niedaleko w bramie
Oczy dziecka
Nad czymś przedziwnie zadumane.
Wieżyce zburzonych kościołów
I puste, nagie szkielety
Domów, skąd wszyscy odeszli.
Mój Boże!- A ja wracam co dzień-
Nad poranionym miastem księżycowe noce.
Prócz wspomnień nic nie ma więcej,
A wracam przecież – po serce...

* * *

Myślę o sobie jak o kimś dalekim,
Czarna sukienka, długie włosy,
I czasem palę papierosy.
Na stole czysty zeszyt,
Czyż mogę w to uwierzyć,
Że piszę po białym papierze,
Równiutko literka po literze.
A niedaleko jest lusterko,
Długi pachnący flakonik
I już zupełnie coś innego,
Maleńki pod lampką stolik.
I książki gdzie mogę powrócić
Tęsknić, się ludzić i smucić.
Nad stolikiem portrecik Komendanta
Stoimy sobie, ja i ty, tak samo,
Powiedz co się z nami stanie,
Bo smutno jest wciąż i daleko
Ty wiesz już o tym-
Ja czekam...

[Wtem ktoś cicho]

*Wtem ktoś cicho wykrzyknął: Giniemy!
I tysiąc sześć nietkniętych żelazem,
Sześć tysięcy bez ducha upadło,
Jakby je kto struł-Nadeszłam z nożem
Otworzyłam jeden tułów trupowy
I znalazłam że w nim serce zbladło*

*I tak trzęsło się jak liść olchowy:
Więc plunęłam temu sercu w usta,
I rozciąłam drugą pierś dla ptaków
Lecz znalazłam w niej kłębek robaków
Zamiast serca-[...]pierś trzecią rozdarłam
I spojrzałam w nią-lecz była pusta
I nie było w niej serca-Jak chusta
Zbladłam we śnie i we śnie umarłam
Widząc że w niej serca nie było!*

Zamyślenie

*Szukałam czegoś
Zaginionego.
W pobliżu stały centymetrowe trumienki,
Zubożałe od rzeczy wielkich,
Już same przez się maleńkie.
Żadna nie moja,
Przeciwnie-cudze
I na życie własne-
Wszystkie za ciasne.
A samo życie-
Pomyślcie, pomyślcie-
Jakie jest beze mnie
W samą miarę maleńkie
I całe się zmieści
W trumience bez treści.*

Pamięci psotnika

Skrzypnęły drzwi,
Wiatrem zapachniało w sieni.
Powiało, dmuchnęło śniegiem
I znowu cicho-
To stary pies
Na rozstawionych łapach stanął,
Pochylił łeb,
Otrząsa mokrą sierść.
Nie było go od rana,
Polami obleciał wieś-
Już jest.
Węszy cię, szuka radośnie,
Pchnął łapą drzwi do pokoi,
Szczeka, wariuje szalony,
Łapy ci wsparł o pierś,
Mokrym nosem całuje,
Sapie, a oczy się śmieją,
Przyniosłem wiosnę-czujesz?...

Gdzieś zabłąkany...

Gdzieś zabłąkany świszczę po drogach wiatr,
A drogi nasze błotniste i całe drżące w drzewach.
Z ziemi wyrosłe białe rzędy chat
I nisko zawieszzone nad ziemią,
Dziś przypominane, zadeszczone niebo.

A tu, za oknem, słonecznik na deszczu moknie,
W jesiennej moknie szarudze,
Wiatrem szyby tłucze.
Chwieje się, szumi zrozpaczony.
To ktoś wędrowny, zagubiony,
A za nim ludzie bezdomni,
Korowód rozchwianych cieni-
Upiory i przypomnienia.

A niedaleko, w szczerym polu
Słomiany czerep chochoła
Straszy, a może woła
Wszystko, co dawne, utraczone,

*Wizje przeszłości zagubione,
Pamiętasz?-Sen o Szpadzie
I prawda-szydzący blazen,
A ja-jak dawniej,
Dziś tylko inaczej płaczę.*

Prawda o miłości

*Słów jest więcej niż uczuć,
A więc wolę milczeć
Całując białe palce Twojej małej ręki
Wiem że inny jest wieczór
Że jest inna cisza
Wiem że są inne gwiazdy i że jest inny błękit.
Lecz wieczór jest okryty ciepłem Twej sukienki
I zmierzch co puka w okna ma zielone oczy
Jak Ty ogromnie tęskne i jak on
I miękki owal Twojej twarzyczki
Szarzeje w półmroczu
I wtedy pochyliwszy się nad życia cieniem
Widzę ironię uczuć szydzącą tajemnie
Bo kiedy jesteś przy mnie, wtedy jesteś ze mną
Gdy odejdę od Ciebie
Wtedy będziesz we mnie.*

Cmentarz wojskowy

*Rozpanoszyła się tam wolność nieśmiertelna, wieczna
po żołnierskich, po szarych mogiłach
bardzo już niezłomna, mocna i słoneczna
zabitym sercom złotym snem się śniła.*

*Szumiący wielki ogród cały był miłością,
do raję wracali strudzeni wygnańcy;
ciemność zgniłych mogił zajaśniała słońcem;
polegli śnili jedną młodość: dzieci i starcy.*

*Szaleństwo dawnych marzeń i stare legendy
zakołysały się poszumem odwiecznego życia,
głos jego wyzwolony, czysty już i święty
nad ogrodem burzę radosną kołysał.*

*A na grobach blaszane szeleściły wieńce.
I krzyże szerniały w krzyk niemy, zaklęty
rospostarły ramiona niczym martwe ręce
osłaniając bezbronne, nagie szkielety.*

[Wędrowałabym...]

Wędrowałabym teraz bez końca
Po miasteczkach, po nieznanych drogach,
Włóczyłabym się samotnie,
Zaczawszy od Hrubieszowa.
Od sklepików pełnych tajemnicy,
Aż do kolorowych, cudownych jarmarków.
Oglądam w miniaturkach życie,
Najdziwniejsze zbiory w starej antykwarni.

Smutne zajazdy, pełne obcych ludzi,
Przedziwne twarze sprzed półtora wieku,
Kiedy tylko zechcę, mogę to porzucić,
Nie oglądając się na nic, niczego nie czekać,
I gdzieś, w karczmie pustej, zimowym wieczorem
Ciebie spotkać przy lampce czerwonego wina.
I będzie nam radośnie za drewnianym stołem
Pogwarzyć z Tobą późną zimową godziną.

Wyjdziemy potem razem w śniegową zawieję
Jak kiedyś i jak zawsze, pójdziemy pod wiatr
I rozejdziemy się- radośnie, po prostu z uśmiechem-
Do nowego spotkania- znów za kilka lat.

Towarzysz podróży p. H.

*Ręce suche, węzłowate, mocne
Twarz nijaka
Słowa zwykłe, proste, łatwo do nich dotrzeć
Czyny - różne: takie i owakie.*

*Ale kiedyś było morze najpierwszą ojczyzną
Młodość była zdrowiem: mlekiem i krwią
Potem siekły wichry, były rany i blizny
Gorzko było płynąć niesplakany łzom*

*Stoi miasto dziecinne, zadymiona Odessa
Gdzie niełatwo powrócić, po dwudziestu latach
tułaczki starego zepsutego serca
Jakże by tam odnaleźć uśmiech straconego świata*

*A malunki, obrazy, jakie są te płótna?
Wszystkie kraje dalekie, tęsknota bez dna
Dusza jest tam naga, prosta, może smutna
I na pewno: czysta w swej tęsknocie jak łza.*

*Ale dziś, dziś już nie powiesz że jeszcze malujesz
że to jeszcze porywa za sobą - zachwyca
Szum morza, wschody słońca które się miłuje
Dziś - gadasz z przyjacielem „o prawdziwym” życiu.*

Manewry strzeleckie

*Za dużo już upadku i nazbyt z[nowu] swojsko
I zbyt nikczemna losu pogania na[s] kolej
Duszno mi w tym nieszczęściu
I dość mam niewoli
Róbcie co chcecie, ja chcę tworzyć wojsko
Niech mi w oczy Europą już wielcy nie świecą
Jej duchem i wolnością
Ja cały ten system podpalę jak arsenał
Aż niebem ojczystym ognie lun
Stada ptaków czerwonych polecą
Nie sposób też inaczej jak tylko po nocy
Kontrabandę wolności przemycać podziemną
Przeciw swoim i obcym iść lochem
Choć ciemno, choć pusto.
I choć nie ma na szczęście pomocy
Niechaj sam sobie żelaznym postawi się murem
Polak który odważył się w miłości młodej
Chociażby raz tylko odetchnąć
Szaleństwem swobody
A cały świat strzeleckim zarzucę mundurem
I pójdą na manewry i staną kompanie
I wyprężą się w szyku posłuszne komendzie
I zaśpiewamy sobie. Wesóło nam będzie
Powstać wojnę polską i polskie powstanie
I tak się ta zabawa rozpocznie dziecinna
I tak się to ułoży
I z tego to wojska wymaszeruje nowa
Bijąca się Polska
Bo taka kolej losu a nie żadna inna.*

[Mówią, że brwi...]

Mówią że brwi krzaczaste, że sumiaste wąsy
I że nieprzepisową nosi maciejówkę
Słyszeli że dosadnym wyraża się słówkiem
Że z litewska przeciąga i że miewa dąsy
Wiedzą jeszcze że forsy nie ruszy
To cenią

Więc chamską czują trwogę i durny szacunek
Jak w narożnym sklepiku groszowy rachunek
Sprawdzają go swym sercem jak własną kieszenią
Jeżdżą autem przez miasto błękitne i chmurnie prze[klinają]
Ciągnać za sobą siwy tren błękitnej legendy

Oglądają się czując na chwilę, podskórnie
Dreszczyk, zew niezniszczalnej okrutnej komendy
Zew wiecznie narzucony tak gorzkim milczeniem Lub twardych słów cykutą prostą w twarz
bryżniętą
Że mógłby tym wołaniem uskrzydlić kamienie
Lecz nie ich i strasznie pamięta

I tu rosną i rosną zmagania olbrzymie
Prawda, której nie wcieli w rozkazy pułkowe
W żadne prawa, w dekryty, w żadną ludzką mowę
Wielkości, jakie Twoje imię.

Gdy wyszedł na ulicę gdy trzeszczały kości
Gdy o tę prawdę drżało serce i armaty.

Znów chcieli jej na co dzień
Na raty na splaty
Paragrafami mierząc huragan wolności

I zawsze będą marzyć, a nigdy nie zmierzą
Pomrukując po kołach zdziwieniem zawodem
I w cierpką miłość jego nigdy nie uwierzą
Kiedy idzie przez Polskę samotnym pochodem

Tylko mu raz pod oknem
Kiedy dumał nocą
Wyszłochał wszystko żołnierz stojący na warcie

Płakał, płakał jak dziecko
Ach, czemu, ach po co
Tak się męczysz, tak cierpisz
Za nas komendancie.

Kolumb

*W dróg niepowrocie i majestacie rozpiętych żagli
Ludzie nieznani, bardzo samotni, bardzo omdlali
Wybladli z głodu, od wichrów szorstcy od słońca smagli Płyniemy dokąd dal nas
poniesie i jeszcze dalej*

*Morze narasta coraz i rykiem grozi przeciągłym
Albo się fale w złowrogiej ciszy do siebie tulą
Ale widnokrąg znaczy się jasno łukiem okrągłym
I słońce w przepaść wód wpada
Ziemio, musisz być kulą*

*Są sny niekiedy bardziej niż jawa wszelka przytomne
Są duchy, których czas nie zdławi – duchów morderca
Są czasem wole tak rozpętane i tak niezłomne
Że ich nie struje nawet podstępny cichy jad serca
Serce bądź twarde i raczej w sromie pożarze spłoń mi Niżbym Cię widział, że się
niezgastym zniczem nie żarzysz.*

*Nic to choć zginie z zaciśniętymi bluźnierczo dłońmi
Jeden za drugim, aż do ostatka żeglarz towarzysz
Ja sam zostanę i moja ze mną myśl nierozumna
Ja sam popłynę w niedoścignionym ducha rozpędzie
Choćby mnie poniósł okręt zczerniały niemy jak trumna
Ku brzegom, których tu na tym świecie nigdy nie będzie.*

*Czas mi i przestrzeń pokruszy, pożre maszty i reje
Jeno się liny zbląkane w wodzie spięte rozplotą
Słońce mnie spali, ciężar wód zmiażdży, wicher rozwieje
Aż się sam własną nienasyconą stanę tęsknotą.
Aż wieczna burza na podróż wieczną mnie zakołysze*

*Aż mnie poniesie fala za falą, fala na fali
Aż mnie ogarnie morze nad morza
Cisza nad ciszę
Głębia narasta, płynie z nami dalej i dalej.*

Irce

I

Widzę Cię dziś blisko tak blisko o krok
Z podniesionymi rękami przed lustrem
Czeszesz bujne włosy - dookoła mrok
I naga twarz - trochę bólu na ustach

II

Co zobaczyłaś w fałszywym zwierciadle
Czy wiesz co chowają Twoje oczy jasne
W samym sercu zapaliła się na dnie
Wieczność złota - i spłonęła nam zgasła

III

Życie przeleciało jak anioł skrzydlaty
Musnęło Cię bolesnym życia poszumem
Był ból cały nieznanego świata
Zamknięty w sercu jak w najdroższej trumnie

IV

Zimne prerażenie lotem błyskawicy przeszło to serce
Może był w nim ból i wielka była miłość
Opadły czyste ręce
Włosy spłynęły na twarz. To samo Życie
To życie Ciebie zabiło.

V

A potem już taka zostałaś na zawsze
Ukryte dłonie pełne snów - a puste
Jak w owym fałszywym odbita zwierciadle
Naga twarzyczka - trochę bólu w ustach

W.L., 22 VIII 41

D1.B.

*Czy biegleś tam prędziutko
Dzwoniąc orderami,
Gubiąc ostatnie ziemskie słowa,
Których zapomniałeś ?
Czy nic ani trochę nie tęskno za nami
Wtedy tylko bolała Cię głowa
Ścierałeś pot z czoła
Nic wtedy jeszcze nie płakałam
Mówiłeś że jesteś jak biedny chory psiak
Którego ratować potrzeba
A ja drżałam z lęku i dawałam znak
Że mówić nie trzeba
Mówiłeś że mam niewinną twarzyczkę
Zapomniałeś ile to mam lat
Czemuś smutna taka
Będę żył bo przeżyłem dzień 13 i piątek
Nie smuć się tak nad biedakiem
Potem gromnic nie było jak chciałeś
Ale myśmy wszyscy wszyscy płakali jak sieroty
Pamiętam jeszcze że na cmentarzu
Latały motyle
Tylko tyle.*

Szopen

*Przychodzisz do mnie tą godziną zmierzchu
Smugą melodii dawnej przypomnianej
Czuję na sercu czyste krople deszczu
Jak łzy zachwytu święte rozkochane
Smutek nieuchwytny i żal niewyznany
Powiew nieodczutej głębokiej przeszłości
Jak cyprys pośród burzy w niebo rozplakany
Objawia się w preludiach motywem miłości
A przecież to jest tylko muzyka szeptana
Wybladły Szopen na klawisze kładzie przezroczyście ręce
Raz jeszcze kona przy swym fortepianie
Raz ostatni nam daje swoje chore serce.*

Obraz

*Na obrazie był kawał cudnego błękitu
I złoto-jasna prześliczna młodzieńcza pogoda
Niziutko rosły jaskry wykąpane świtem
- A śnił różowo liliowy
A serce pełne słodyczy, miłości bez granic
Zupełnie jeszcze czyste i dziecinne ręce
Wyszły mu na spotkanie
i cicho, srebrnie, po nocy
napotkały uśpione oczy
a oczy ? - płakały.*

*Mogło być jak we śnie było
Po nocy krwawej śmierć o brzasku
Ktoś walczył - zwyciężył i zginął
Gwiazdy na niebie odchodzą już - gasną*

List

*Pisałam kiedyś list, długi list do Ciebie
To było dawno już
Myślałam - przywitasz go serdecznie
Jeszcze wtedy pamiętam, były gwiazdy na niebie
Szumiało nad nami życie niezgłębione wieczne*

*Nie przeczytasz go nigdy i nigdy nie powróci
Legenda wspomnień tamta przeszłość biała*

*Chciałabym zapomnieć, więcej się smucić
A przecież wobec tego jestem głupio mała
A Ty ? Czymże byłeś właściwie Ty
Wszak tylko małym zakochanym chłopcem,
Którego krzywda dziś za mną się włóczy I serce rani*

*Dalekie są wczorajsze sny
Nic przecież dzisiaj już nie wróci
To tylko małe urazy Twoje
Twoje nieśmiałe cierpienia
W groźnym poszumie życia
W nabrzmiałe ciszą noce
Dostrzegam piękno straconej przystani
To łaska przemijania -
- Łaska zapomnienia*

Beatrycze

*Przychodzisz z jakiejś mglistej, niewidocznej dali
Umyślnie niewyraźna, przedziwna, wyczuta
Zupełnie jak dziewczynka włoska z porcelany
Uroczym nieuchwytnym wyrzeźbiona dłutem
Wzbogacona miłością cudzego życia
Tęsknotą, boleścią bez granic bez miary
Uroczą jak kwiat w nieśmiertelność rozkwita
Nieznana mała Portinari
Musisz gdzieś tam wyglądać dziecinnie bezradnie
Wobec swojej tragicznej wielkości
Patrzysz pewnie w serce, które dawno umarło
I zdumiona w nim szukasz swej wielkiej miłości
I że jej nigdy, już nigdy nie znajdziesz
Za smutek daremności ukochać Cię trzeba
Już tamto wszystko, już piękno nieważne
Tu chodzi tylko o życie człowieka.*

[I ona poszła]

I

*I ona poszła także
Assesor czekał z pochyloną głową
Jak nigdy tak cierpliwie
Nie padło żadne głośnie ostre słowo
/Na mgnienie oka mogło się zdawać
że patrzy życzliwie/.*

II

*Zbierała się w ową nieznaną drogę
Z gorączkowym, bezradnym pośpiechem
Kiedy niespodzianie z ust wroga
Na szereg pytań padły słowa - nie wiem.*

III

*Od słów tych pobladła cała
Skupiła się wszystka w oczach
I tak już pozostała
sama bez żadnej pomocy.*

IV

*W jednej też chwili porzuciła wszystko
Odsunęła jak owe niepotrzebne rzeczy
Pożegnała nas mocnym rąk uściskiem
Ten uścisk jej nam kazał miłować, wierzyć.*

V

*Nikt już nie patrzył na twarz assessora
Szukając chytrze ukrywanej prawdy
Już nie była tu obca ani nowa
Ta prosta droga nach Himmel – Kommando.*